

Met kennis uit onderzoek verbeter je als onderwijsprofessional het dagelijks werk. Benut wetenschappelijke inzichten, handvatten en voorbeelden van het NRO en diverse partners.

Mondelinge taal doet ertoe in het vo

Tekst Marian Bruggink en Judith Stoep

Mondelinge taalvaardigheden zijn essentiële basisvaardigheden. De gevorderde taalontwikkeling is gebaat bij luister-, spreek- en gespreksactiviteiten. Hoe kun je aandacht voor mondelinge taal vormgeven op jouw school? Vier invalshoeken zijn daarbij helpend: gerichte aandacht besteden aan mondelinge taal, interactie mogelijk maken, integratie met andere taaldomeinen en zaakvakken en monitoren om maatwerk te kunnen bieden.

In het vo besteden we veel aandacht aan schriftelijke vaardigheden van leerlingen, omdat die van belang zijn voor de schoolse prestaties. Wat we daarbij soms vergeten is dat mondelinge taal de basis vormt voor de vaardigheden op alle taaldomeinen, inclusief lezen en schrijven. Onderwijs in mondelinge vaardigheden is daarom ook in het vo van belang, en dat geldt niet alleen voor de lessen Nederlands.

Doelgerichte instructie en oefening
Vaak wordt gedacht dat mondelinge vaardigheden, dat wil zeggen het begrijpend luisteren, het spreken en het voeren van een gesprek zich vanzelf ontwikkelen omdat leerlingen daarmee continu oefenen, binnen en buiten de school. Dat is deels inderdaad het geval, maar voor verschillende onderdelen van mondelinge taal is expliciete instructie, oefening en feedback nodig. Denk bijvoorbeeld aan het houden van een betoog, het luisteren naar een in-

gewikkeld nieuwsitem of het voeren van een evaluatiegesprek. Om meer grip te krijgen op de verschillende typen taken kunnen leerlingen voorbeelden van verschillende spreek- of gesprekstakingen bekijken/beluisteren en deze met de docent nabespreken. Dit biedt houvast bij het zelf uitvoeren van die taak.

Alles draait om interactie
Interactie is het sleutelwoord als het gaat om het stimuleren van mondelinge taalvaardigheid. Leerlingen leren ontzettend veel van diepgaande gesprekken over allerlei onderwerpen. Aan de docent de taak om deze interactie op gang te brengen en te houden, bijvoorbeeld met open, prikkelende vragen waarbij het antwoord wordt gebruikt om verder door te denken en te redeneren. Of door leerlingen écht de ruimte te geven om hun antwoord uit te breiden of elkaar aan te vullen en te reageren. Een veilig spreekklimaat is voorwaarde voor het voeren van goede gesprekken in de klas.

Taal en andere vakken
In het voortgezet onderwijs kunnen bepaalde typen gesprekken of spreektaken uitstekend geoefend worden binnen andere vakken zoals geschiedenis of economie. Dit vraagt wel om afstemming tussen de verschillende vaksecties maar levert ook heel veel op. Met gerichte aandacht voor taal in het vakonderwijs en de interactie die plaatsvindt over de lesstof krijgen leerlingen beter grip op de vakinhoud en werken ze tegelijkertijd aan hun taalvaardigheid.

Uitdaging op maat

Het volgen van leerlingen in hun mondelinge taalontwikkeling is een lastig onderdeel, vanwege de ongreepbaarheid van het taaldomein. Dat betekent niet dat het niet mogelijk is. Met allerlei andere middelen en instrumenten kunnen docenten leerlingen toch volgen in hun mondelinge ontwikkeling en hen beter op maat uitdagen. Ook zelfevaluatie is een krachtige manier om leerlingen in het vo te laten reflecteren op een spreek- of gesprekstaak. Hierdoor worden leerlingen meer betrokken bij hun eigen leerproces en ook bewust van de doelen waar ze aan kunnen werken.

Marian Bruggink en Judith Stoep zijn onderzoekers bij het Expertisecentrum Nederlands; Judith is daarnaast docent-onderzoeker aan de Radboud Universiteit.

Lees meer over het belang van mondelinge taal in het vo op Onderwijskennis:

Hier vind je de vier aanbevelingen om evidence-informed te werken aan mondelinge taalvaardigheid uitgebreider beschreven. Je vindt er ook praktijkvoorbeelden, bronnen voor verdere verdieping op het thema en op onderzoek gebaseerde antwoorden op praktijkvragen.